

Sekularyzacja – inaczej zeświecczenie; przejście urzędów wszelkich uprawnień i majątku spod władzy kościelnej i przekazanie ich władzom świeckim. Przekształcenie państwa zakonnego w państwo świeckie.

Polityka dynastyczna – polityka mająca na celu objęcie jak największej ilości tronów przez jedną dynastię poprzez układy i małżeństwa. Liczy się pozycja dynastii.

1. Wojna z Zakonem Krzyżackim 1519 – 1521

a) przyczyny

- Zakon Krzyżacki dążył do odzyskania swojej pozycji nad Bałtykiem za rządów wielkiego mistrza Albrechta Hohenzollerna,
- Zygmunt I Stary przełamał sojusz Zakonu z Habsburgami i Moskwą podpisując układ w Wiedniu w 1515 r. i pozbawiając Zakon sojuszników,
- Państwo Zakonne przeżywało kryzys gospodarczy

b) pokój krakowski 8.04.1525 r.

- Zakon Krzyżacki przestanie istnieć, a na jego miejscu powstanie państwo świeckie – Księstwo Pruskie
- pierwszym księciem zostanie Albrecht Hohenzollern, który złoży hołd lenny królowi polskiemu, będzie wspomagać króla polskiego podczas wojen
- książę pruski wraz z całym ludem przyjmie luteranizm
- w przypadku wymarcia potomków Albrechta Hohenzollerna Księstwo Pruskie zostanie włączone do Królestwa Polskiego

c) hołd pruski 10.04.1525 r. i jego znaczenie

- Zygmunt I Stary przyjął hołd lenny Albrechta Hohenzollerna na rynku krakowskim
- hołd lenny zakończył 200 lat zmagania z Zakonem Krzyżackim, a państwo polskie mogło skupić się na innym kierunku działań
- Zygmunt I nie wykorzystał zwycięstwa w wojnie i nie włączył ziem pruskich do Królestwa Polskiego. Nie przewidział, że Prusy będą w przyszłości współdziałać z wrogami Polski

2. Polityka dynastyczna Jagiellonów

a) syn Kazimierza Jagiellończyka – Władysław Jagiellończyk został królem Czech (1471) i Węgier (1490). po jego śmierci Czechami i Węgrami rządzić będzie jego syn Ludwik Jagiellończyk.

b) **układ w Wiedniu 1515 r.** z cesarzem Maksymilianem Habsburgiem. W przypadku wymarcia linii Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech władzę w tych państwach przejmą Habsburgowie. Cesarstwo nie będzie wspierać wrogów Królestwa Polskiego. Anna, córka Władysława Jagiellończyka została żoną przyszłego cesarza Ferdynanda Habsburga, a Ludwik Jagiellończyk ożenił się z wnuczką cesarza.

3. Stosunki Polski z Moskwą (Cesarstwem Rosyjskim)

a) konflikt między Polską, a Moskwą dotyczył ziem litewskich, które Moskwa chciała włączyć w swoje granice oraz zdobycia przez Moskwę dostępu do Morza Bałtyckiego

b) w I połowie XVI w. Moskwa odebrała Litwie Smoleńsk

c) **1561 r. układ w Wilnie** – wielki mistrz Zakonu Kawalerów Mieczowych Gotard Kettler ogłosił sekularyzację swojego państwa w Inflantach i złożył hołd lenny królowi polskiemu Zygmuntowi II Augustowi. Inflanty zostały włączone do Królestwa Polskiego, a Kurlandia i Semigalia stały się lennem Polski i Litwy.

d) **wojna o Inflanty i dominację nad Morzem Bałtyckim (I wojna północna 1563 – 1570)**. Strony konfliktu: Rzeczpospolita, Szwecja, Dania, Rosja. Wyspy u wybrzeża Inflant przypadły Danii, a Estonia Szwecji. Rzeczpospolita utrzymała Inflanty.

e) **wojna z Moskwą za Stefana Batorego 1577 – 1582**. Wybuchła po zagarnięciu przez cara Iwana IV Groźnego Inflant. Stefan Batory poprowadził trzy kampanie: połocką (1579) wielko-łucką (1580), pskowską (1581), które zakończyły się sukcesem. W **1582 r.** zawarto **pokój w Jamie Zapolskim**. Rzeczpospolita odzyskała Inflanty i Połock, zwróciła Rosji Wielkie Łuki.

4. Stosunki Polski z Turcją

a) **pokój wieczysty z Turcją w 1533 r.** Polska utraciła Mołdawię lecz nie mieszała się w wojny z Turcją w XVI w.